

Notitie • Coffeeshops tijdens de coronacrisis

Ralph Mennes, Irene Schoonbeek en Bert Bieleman

Op zondag 15 maart om 17.30 uur kondigde het Kabinet aanvullende maatregelen aan in de aanpak van het coronavirus. Eén van de maatregelen was het sluiten van coffeeshops vanaf zondag 15 maart 18.00 uur tot en met maandag 6 april. Toen de maatregel een half uur van te voren bekend werd spoedden mensen in heel Nederland naar coffeeshops, met lange rijen en hamsteren van softdrugs als gevolg. Onmiddellijk sprongen straatdealers in het ontstane gat door hun waren aan te bieden bij de rijen wachtende mensen.

Een dag later – na overleg van justitieminister Ferd Gapperhaus met de 25 veiligheidsregio's – deelde toenmalig minister Bruno Bruins van Volksgezondheid mee dat coffeeshops toch open kunnen blijven, maar dan als afhaaloket. Belangrijke voorwaarde is dat hygiënemaatregelen in acht worden genomen. Het besluit om de coffeeshops na een dag weer te openen, is genomen om de straathandel in wiet en hasj tegen te gaan.

De drukte vlak voor de sluiting van de coffeeshops op 15 maart en het heropenen als afhaaloket op 16 maart laat zien dat coffeeshops voorzien in de behoefte naar (gedoogde) softdrugs die er is in Nederland. Dit is in overeenstemming met verschillende onderzoeken die wij naar coffeeshops en het bijbehorende beleid hebben uitgevoerd.

Bovenstaande bekendmakingen en eerste reacties zijn inmiddels van twee maanden geleden. Om de huidige situatie bij coffeeshops tijdens de coronacrisis in kaart te brengen, hebben we recent enkele observatierondes verricht bij de coffeeshops in Groningen.

Dat de vraag naar softdrugs onverminderd groot is, blijkt ook uit deze observaties. De Groningse coffeeshops blijven klanten trekken. Omdat slechts enkele bezoekers tegelijk naar binnen mogen, staan er – net als op 15 maart – soms rijen buiten de coffeeshops. Gemiddeld wachten er buiten tijdens de geobserveerde vijf minuten zo'n vier à vijf klanten. De vraag rijst in hoeverre dit problemen gaat geven voor de openbare orde wanneer het aantal mensen op straat weer gaat toenemen.

Binnen in de coffeeshops hebben de coffeshopondernemers razendsnel aanpassingen gedaan om tegemoet te komen aan de nieuwe situatie. In Groningen zijn alle shops open als afhaaloket, waarbij ze vrijwel allemaal een aanduiding met de genomen coronamaatregelen op het pand hebben staan. Bijna alle coffeshopondernemers hebben – net als andere winkels – één of meerdere maatregelen genomen, bijvoorbeeld: een maximum aantal klanten dat tegelijk binnen mag zijn, markeringen binnen en buiten op de grond en het afsluiten van deuren of ruimten om klanten op anderhalve meter afstand van elkaar te houden. Een enkele shop lijkt zo op het oog nauwelijks maatregelen te hebben getroffen.

Waar de coffeshopondernemers echter niets aan kunnen veranderen is het feit dat hun klanten niet meer binnen hun aangekochte softdrugs mogen gebruiken. Waar deze klanten nu hun wiet en hasj gebruiken is vooralsnog onbekend. In de directe omgeving is in elk

geval niet of nauwelijks gebruik van softdrugs waargenomen. Betekent dit dat het gebruik zich nu meer thuis, achter de voordeur afspeelt? Mocht dit het geval zijn, dan roept dit vragen op over het effect van de maatregelen op het geven voorlichting - hetgeen verschillende coffeeshops als een belangrijke taak zien - en het tijdig kunnen identificeren van problematisch gebruik.

Daarnaast hebben de coronamaatregelen tot gevolg dat de sociale functie van coffeeshops - die volgens verschillende coffeeshop vertegenwoordigers van groot belang is - momenteel niet kan worden vervuld. Of dit overigens zonder Corona anders zou zijn geweest is de vraag, want vanaf 1 april is ook het verbod op rookruimtes ingegaan. Hierdoor kunnen in coffeeshops geen joints meer worden gerookt waarin ook tabak zit.

Het is nog niet te voorspellen welke gevolgen de coronacrisis heeft op de toekomstige invulling van de coffeeshops. Het is van belang dat goed in de gaten te blijven houden om zo een belangrijke doelstelling van het Nederlandse drugsbeleid - de scheiding van de soft- en harddrugsmarkt - te kunnen blijven realiseren.